

Disse tre faktorer, som skaber forudsætningen for, at man i ligevægt kan stå frem og bearbejde sin sorg. Vor gravgårdstradition omfatter meget, som gør at begravelsespladsen ikke former sig som nedstemt sorgens og håbløshedens park. Den vej, som vor Frelser selv gik gennem døden til nyt liv, er en forsikring om, at kirkegården og vore begravelsespladser for hans menighed er og skal være en vision om et fremtidshåb.

Træets natur og dets pleje

af Lennart Nordström

Det er af fejltagelserne, vi lærer. Lad os da på baggrund af et antal billeder se, hvad vi kan lære af tidligere fejltagelser inden for svensk træpleje i vore parker og på vore kirkegårde. Derved må vi givetvis ikke hovmode os over tidligere fejltagelser. Vi må i stedet være taknemmelige for, at vi har denne mulighed for at lære af, hvad andre har gjort.

For megen beskæring

Der findes i mange tilfælde gode grunde til at udføre træbeskæring, f.eks. at borttage farlige, tørre grene, tveger eller grene med meget spids grenvinkel. Man kan endvidere ved grenudtynding forebygge hurtig fremkomst af nye tørre grene. Men træbeskæring har taget alt for stort omfang. Vi må ikke glemme, at træbeskæring er en unaturlig foranstaltning og meget af den beskæring, som sker af flere grunde, får mere navn af vanrøgt end træpleje. Vær altså påholdende i spørgsmålet om træbeskæring.

Træplejens mål

Ofte synes man ikke at have gjort sig klart, hvilket resultat man sigter efter ved træplantningen. Man har f.eks. plantet højt voksende træer på steder, hvor man ikke senere vil have store træer. Målet kan kort angives: Smukke, sunde længelevende træer af passende størrelse som udvoksede.

Hvad er smukt?

Forskellige tider har forskellige skønhedsideal, d.v.s. moden skifter ofte inden for ganske korte tidsintervaller. Sådan kan det ikke være tilfældet inden for træplejen. Træerne tåler helt enkelt ikke gentagende omskiftelse af plejen. For min egen del, synes jeg træer bliver smukkeste, når de får lov at udvikle sig stort set i henhold til deres natur.

Træerne behøver livsrum

For stor trængsel giver lange, ranglede, stormfølsomme træer til resultat. I træækker og alleer bør man for vore sædvanlige træer ikke have mindre afstand end 15

meter. I trægrupper omfattende nogle få træer kan træerne få lov at stå meget tæt, men så skal gruppen gives god plads på alle sider.

Træer på og uden for kirkegården

Et gammelt mundheld lyder: "Træer skaber intet paradys, men det er vanskeligt at tænke sig et paradys uden træer". Vi vil, at kirkegårdsmiljøet skal præges af træer. Placer dem først og fremmest rundt om og uden for kirkegården. I hvert fald må denne bestræbelse gælde for højt voksende træarter. Det er dyrt at passe træer fra lift mellem gravminder. Plant ikke træer af højt voksende arter, hvor man ikke senere vil have store træer. Mange af de vanskeligheder og største omkostninger på vore kirkegårde ved træpleje skyldes, at man har plantet træer af højt og stort voksende arter, hvor man ikke senere tillader store træer. Desværre begås denne fejl stadig.

Skjul ikke vor kirker med tæt plantede træer. I dag er mange kirker skjult af tætplantede træer. Selv de kirker, som ikke har facadebelysning, bør kunne ses fra det omgivende landskab. Hvorledes ordnes smuk udsigt fra kirkegården over det omgivende landskab, selvom dette landskab er trivielt? Selv i dette tilfælde, som spørgsmålet angår, kan man ofte med meget enkle træplejeforanstaltninger nå betydelige resultater. Foranstaltninger beskrives: borttagelse af nogle træer i træække kan åbne udsigter.

Hvad er hamling?

Af og til anvendes ordet hamling fejlagtigt for en foranstaltning, som indebærer fjernelse af stammedele, grene og kviste fra træer. Tekniske Nomenklaturcentral har angivet betydningen af ordet hamling således: "Afhugning af grene og kviste af løvtræer eller løvfældende buske for at skaffe vinterføde til kreaturerne, dels at åbne løvunge (d.v.s. parklandskab, græsmarker med trægrupper) for lys". Vi bør altså helt standse anvendelsen af ordet hamling i vore nutidige foranstaltninger, men kun i den museale sammenhæng.

Snittets placering

Selv om man søger at være restriktiv med beskæring findes, som allerede antydtes, grunde til en vis beskæring. To opfattelser af, hvor snittet bør lægges, er kommet frem. Dels den tyske, i henhold til hvilken snittet skal lægges i stammens plan, dels den amerikanske, hvor snittet skal lægges noget længere ud særligt i den nedre del. For min egen del troede jeg og måtte lære mig, at snittet i hvert fald i sin nederste del skulle ligge noget uden for stammens plan. Lang praktisk erfaring har fået mig til helt at ændre mening. Snittet bør ligge i stammens plan. Undtagelse er dog gran.

Sårbehandling

Fyr og gran er udrustede med et naturligt sårbehandlingsmiddel i form af harpiks, som tilmed hos den letinficerende gran blandt andet kan hindre svampeinfektion. Kemikerne har fremstillet effektive sårbehandlingsmidler, som vi har al grund til at anvende. I mangeårige forsøg har jeg set, at man med sådanne midler kan få stoppet allerede igangværende rådgreb.

Plombering

Plombering af rådskadede træer er sket i vort land i stort omfang fra begyndelsen af dette århundrede. I praktisk taget alle tilfælde kun til skade for de plomberede træer. Efter mine erfaringer findes gode grunde til at plombere mindre, højst håndfladestore huller i rådskadede træer, hvis ikke andre muligheder findes for luften til at komme ind i stammen. Plomben, som bør gøres af hård plastic (f.eks. Plastic-Padding), kan ikke gøres lufttæt; men den muliggør overvoksning. Når den er fuldstændig, giver den en lufttæt lukning d.v.s. råddenskabens stoppes.

Lad gamle træer dø

Offer ikke de store udgifter for at forlænge livet nogle år for gamle, døende træer. Overalt i naturen gælder, at slægt skal følge efter slægt.

Skovkirkegården **- hjemsted for skønhed, omsorg og eftertanke** *af Fredric Bedoire*

Det stod klart næsten fra allerførste begyndelse, d.v.s. tiden før første verdenskrig, at Skovkirkegården syd for Stockholm ville blive et kunstnerisk enestående værk. Denne ambition kom til at præge den fortsatte udbygning i mellemkrigsårene. Skovkirkegårdens høje arkitektoniske værdier er bekræftet af arkitekter fra hele verden, som har valfartet til den. Og nu senest af, at anlægget er blevet udpeget som et af landets få internationale bevaringsobjekter, og som ved siden af Drottningholm er placeret på Unescos liste over monumenter, som må undgå krigsødelæggelse.

Meget er sagt om Skovkirkegården, dens symbolske indhold og estetiske kvaliteter af såvel svenske som udenlandske forskere. Som andre store kunstværker lokker den til beskrivelse og analyse, og det er de store problemstillinger om, hvorledes man udformer mødet mellem livet og døden, som står i centrum. Arkitekterne er det her overbevisende lykkedes at skabe et himmelsk landskab og en stemning af skønhed og evige værdier, som står over det hverdagsagtige. Det er også en skønhed, som alle kan tage til sig, den er ikke til for eksperterne. Natur og landskabsform er blevet det væsentligste og formgivningen af de enkelte bygninger og detaljer underordner sig på subtil måde denne helhed. En arkitektur, som forudsætter menneskets deltagelse - i processionen, som stille vandrer på skovstier og i selvfordybelse og bøn i fyrreskoven, på højstemte udepladser og i kapeller. Der hvor landskabet og rummets skønhed lindrer sorgen.

Dette er nok, hvad mange formgivere - arkitekter og kunstnere - har villet skabe i en kirkegård, men igen har så vidt jeg ved kunnet opnå dette i samme høje grad,